

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΣΤΟ Π.Σ.Ε.
ΓΕΝΕΥΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2006**

Αισθάνομαι τήν ανάγκη νά ἐκφράσω τίς θερμές μου εὐχαριστίες πρός τόν ἀξιότιμο Γενικό Γραμματέα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν δρα Samuel Kobia καί τό ἔντιμο ἐπιτελεῖο του τόσο γιά τήν τιμητική πρός τό πρόσωπό μου πρόσκληση, ὅσο καί γιά τή θερμή ὑποδοχή, τήν ὁποία ἐπιφύλαξαν καί στά ἐκλεκτά μέλη τῆς ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ συνάντησή μας αὐτή εἶναι ὁ ὄριμος καρπός μιᾶς σειρᾶς ἐποικοδομητικῶν ἐπαφῶν συνεργασίας. Εἶναι ὅμως καί ιδιαίτερα σημαντική ὄχι μόνο γιά τόν τόπο, ἀλλά καί γιά τόν χρόνο τῆς συναντήσεως. Ὁ τόπος εἶναι τό καθιερωμένο μεγάλο αὐτό κέντρο οἰκουμενικοῦ διαλόγου γιά τήν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν, ἐνῶ ὁ χρόνος συμπύπτει μέ τίς νέες προοπτικές τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως μετά τίς σημαντικές ἀποφάσεις τῆς Θ' Γενικῆς Συνελεύσεως στό Porto Alegre.

1. Ἡ Οἰκουμενική κίνηση γιά τήν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν γεννήθηκε μέσα ἀπό τά ἐρείπια τοῦ ὁμολογιακοῦ ἀνταγωνισμοῦ καί τοῦ ἀθέμιτου προσηλυτισμοῦ μεταξύ τῶν παλαιῶν καί τῶν νεώτερων χριστιανικῶν παραδόσεων, τά ὁποῖα παρέμειναν τραγικά δείγματα τῶν ἀντιφατικῶν προλήψεων, τραυματικῶν ἐμπειριῶν καί αἱματηρῶν συγκρούσεων τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος. Οἱ ἀντιθεϊστικοί ἤ καί ἀθεϊστικοί πειρασμοί τῆς εὐρωπαϊκῆς διανοήσεως καί ἰδεολογίας, οἱ ὁποῖοι διαπτόισαν βαθύτατα τήν πολιτική θεωρία καί τόν νομικό πολιτισμό τῶν νεωτέρων χρόνων, ὑποχρέωσαν ὅλες τίς χριστιανικές παραδόσεις νά ὑπερβοῦν τήν αὐτάρεσκη ἀπομονωτική ἐσωστρέφεια τῆς ἀντιρρητικῆς ἤ καί πολεμικῆς τους θεολογίας καί νά ἀναζητήσουν ἕνα κοινό τόπο συνεποῦς προσεγγίσεως καί ἐποικοδομητικῆς συνεργασίας ἐνώπιον τῆς ἀπειλητικῆς λαίλαπας τοῦ Μοντερνισμοῦ γιά τήν παραδοσιακή πνευματική σχέση τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν μέ τήν κοινωνία.

Ὑπό τήν ἐννοια αὐτή, οἱ ὀδυνηρές συνέπειες ἐνός ἀσυνεποῦς ὁμολογιακοῦ ἀνταγωνισμοῦ μεταξύ τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων, ὁ

ὁποῖος ἔπληξε καίρια τὴν ἀξιοπιστία τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος σέ μία περίοδο πολλαπλῶν ιδεολογικῶν, πνευματικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἄλλων συγχύσεων, ἀνέδειξαν τὴν ἀναγκαιότητα ἑνὸς εἰλικρινοῦς Οἰκουμενικοῦ διαλόγου μεταξύ τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς κοινωνίας τῆς πίστεως καὶ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης, ἔστω καὶ ἂν ὁ ἱερός αὐτός σκοπός προϋπέθετε μακρὰ καὶ ἐπίπονη προσπάθεια γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν παραδεδομένων θεολογικῶν διαφορῶν. Ἡ ἀναγκαιότητα αὕτη συνειδητοποιήθηκε ἀπὸ τίς τελευταῖες ἤδη δεκαετίες τοῦ ΙΘ' αἰώνα, ἀλλὰ συστηματοποιήθηκε μέ συγκεκριμένες πρωτοβουλίες ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ Κ' αἰώνα καὶ βρῆκε ἐντυπωσιακὴ ἀπήχηση σέ ὀλόκληρο τὸν χριστιανικὸ κόσμο ἀφ' ἑνὸς μὲν γιὰτὶ διακηρύχθηκε ὡς βασικὴ προτροπὴ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰδρυτὴ τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, ἀφ' ἑτέρου δέ γιὰτὶ ἡ ἀνύστακτη μέριμνα γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς ἐνότητος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος εἶναι ὄχι μόνο θεμελιῶδες, ἀλλὰ καὶ συστατικὸ στοιχεῖο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὑπῆρξε, ὅπως εἶναι γνωστό, στὴν πρωτοπορία τῆς ιδέας τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου μεταξύ τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων ὄχι μόνο γιὰ ἐποικοδομητικὴ συνεργασία ἐνώπιον τῆς λαίλαπας τῶν κοινῶν προβλημάτων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐνθάρρυνση τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μέ ἀπώτερο στόχο τὴν ἄρση τῶν θεολογικῶν διαφορῶν, οἱ ὁποῖες κωλύουν τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μεταξύ τῶν χριστιανῶν. Ἐτσι, τόσο οἱ Πατριαρχικὲς Ἐγκύκλιοι (1902, 1904), ὅσο καὶ ἡ θετικὴ ἀνταπόκριση τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀνοιξαν νέες προοπτικὲς στὴν ιδέα τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου καὶ βρῆκαν εὐρύτατη ἀπήχηση στὸν χριστιανικὸ κόσμο τῆς Δύσεως. Παρὰ τὴν ἀνεξήγητη ἀρχικὴ διστακτικότητα ἢ καὶ ἀρνητικὴ στάση τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, ἡ ἀξιόλογη καὶ ἐνεργὸς ἐκπροσώπηση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὰ ἀνεπίσημα Οἰκουμενικὰ Συνέδρια τῆς Γενεύης (1920), τῆς Λωζάνης (1927) καὶ τοῦ Ἐδιμβούργου (1937) προσδιόρισε τίς θεολογικὲς ἀρχές καὶ τὰ ἐκκλησιολογικὰ κριτήρια γιὰ τὴν κοινὴ πορεία πρὸς μίαν θεσμικὴ ἔκφραση τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως.

Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν προπαρασκευαστικὴ αὕτη διαδικασία ὑπῆρξε πράγματι ἰδιαίτερα σημαντικὴ τόσο μέ τὴν πρόθυμη ἐκκλησιαστικὴ ἀνταπόκριση, ὅσο καὶ

μέ τήν ουσιαστική θεολογική προσφορά στίς προοπτικές τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου. Εἶναι πολύ χαρακτηριστικό ὅτι κατά τή μεταβατική αὐτή περίοδο θερμοί ὑποστηρικτές τῶν προοπτικῶν αὐτῶν ἀναδείχθηκαν μεγάλοι ἐκπρόσωποι τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῆς ἡγεσίας καί θεολογίας, ὅπως ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ὁ διακεκριμένος Καθηγητής Ἀμίλκας Αλιβιζάτος καί ἄλλοι ἔγκριτοι Καθηγητές τῆς Θεολογίας, οἱ ὅποιοι σφράγισαν μέ τή θεολογική τους προσφορά τή θετική παρουσία τῆς Ὁρθοδοξίας στόν οἰκουμενικό διάλογο γιά τήν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν. Πράγματι, ὑπῆρξαν ἐκλεκτά μέλη τῆς μόνιμης Ἐπιτροπῆς γιά τή συνέχιση τοῦ προπαρασκευαστικοῦ ἔργου καί διακρίθηκαν ἀπό ὑπεύθυνες θέσεις ἀντιπροέδρων ἢ γραμματέων γιά τόν κατάλληλο συντονισμό τῶν ἐργασιῶν τῶν Συνεδρίων αὐτῶν μέ τούς σκοπούς τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως, ὁ ὁποῖος ὀδήγησε στήν ἴδρυση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (1948).

Συνεπῶς, ἡ ἴδρυση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (1948) στή φιλόξενη πόλη τῆς Γενεύης, στό διεθνῶς ἀνεγνωρισμένο αὐτό κέντρο τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου γιά τήν εἰρήνη, τήν κοινωνική δικαιοσύνη καί τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, προσέφερε σέ μία κρίσιμη ἐποχή ἕνα ἔγκυρο καί διεθνῶς ἀξιόπιστο βῆμα ὄχι μόνο γιά τίς ὑπό κομμουνιστικό καθεστῶς ἐμπερίστατες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, ἀλλά καί γιά τόν χριστιανικό κόσμο τῆς Δύσεως. Ὑπό τήν ἐννοια αὐτή, ἡ ἐπίσημη συμμετοχή τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τόσο στή διακήρυξη τῆς ιδρύσεως, ὅσο καί στή διαμόρφωση τῶν καταστατικῶν ἀρχῶν τοῦ Π.Σ.Ε. ὑπῆρξε ιδιαίτερα σημαντική. Πράγματι, ἡ ἐνεργός συμμετοχή τῆς κατά γενική ὁμολογία ἀφ' ἑνός μὲν διηύρυνε τήν ἐκκλησιαστική βάση τῆς συνθέσεώς του, ἔστω καί ἂν οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες τῆς Ἀν. Εὐρώπης δέν εἶχαν μέχρι τό 1961 τή δυνατότητα συμμετοχῆς γιά εὐνόητους λόγους, ἀφ' ἑτέρου δέ προέβαλε στόν οἰκουμενικό διάλογο τά διαχρονικά θεολογικά καί ἐκκλησιολογικά κριτήρια τῆς ὀρθόδοξου πατερικῆς παραδόσεως, ἔστω καί ἂν τά κριτήρια αὐτά δυσχέραιναν τήν πορεία πρός μία συμβατική σύγκλιση τῶν διαφορετικῶν ἐκκλησιολογικῶν προϋποθέσεων.

Εἶναι λοιπόν προφανές καί ἔχει πλέον ἀναγνωρισθῆ γενικῶς μέ τόν πλέον ἐπίσημο τρόπο ὅτι ἡ ἴδρυση τοῦ Π.Σ.Ε. διαμόρφωσε ἕνα νέο θεσμικό πλαίσιο τόσο γιά τήν προώθηση τῶν ἐποικοδομητικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν-μελῶν, ὅσο καί τήν ἐνθάρρυνση τῆς

ιδέας τῶν πολυμερῶν καί τῶν διμερῶν Θεολογικῶν Διαλόγων. Ἡ προσφορά τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συντονίσθηκε πρὸς τίς νέες προοπτικές μέ τήν πληρέστερη ἀξιοποίηση τῶν ἀνεγνωρισμένων παλαιῶν καί τῶν νέων ἐγκρίτων Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καί Θεσσαλονίκης γιά τήν ἀξιόπιστη προβολή τῶν ὀρθοδόξων προτάσεων, ὅπως οἱ Καθηγητές Ἀμίλκας Ἀλιβιζάτος, Παναγιώτης Τρεμπέλας, Παναγιώτης Μπρατσιώτης, Ἰωάννης Καρμίρης, Γεράσιμος Κονιδάρης, Νικόλαος Νησιώτης, Ἰωάννης Ρωμανίδης καί πολλοί ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι προσέφεραν πολύτιμες θεολογικές ὑπηρεσίες στήν πολυδιάστατη αὐτή ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Στο σημεῖο αὐτό πρέπον εἶναι νά αναφερθῶ καί στην συνέχιση του οράματος ὅλων των προηγουμένων προσώπων γιά τήν ενότητα τῆς Ἐκκλησίας ἀπό σημερινά στελέχη τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως ἐπί παραδείγματι οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Περιστερίου κ. Χρυσόστομος καί Καλαβρύτων κ. Ἀμβρόσιος, ὁ Θεοφίλ. Επίσκοπος Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννης καί οἱ Ελλογιμώτατοι Καθηγητές Βλάσιος Φειδᾶς, Κωνσταντῖνος Σκουτέρης, Γεώργιος Μαρτζέλος, Γεώργιος Γαλίτης καί Πέτρος Βασιλειάδης. Ἐν τούτοις, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀντιμετώπισε καί ἡ ἴδια σοβαρές ἐσωτερικές δυσκολίες γιά τήν ἐπίσημη συμμετοχή τῆς στίς θεσμικές ἐκφράσεις τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως, λόγω αρνητικῶν ιστορικῶν γεγονότων που γνώρισαν οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες κατά το παρελθόν καί δυστυχῶς λόγω ἔλλειψης αντικειμενικῆς ενημέρωσης καί παρουσίας του νέου αὐτοῦ οράματος γιά τήν ἔνωση των Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν στο ποίμνιο ἐκάστης.

Βεβαίως, οἱ ἀντιδράσεις αὐτές ἐνισχύθηκαν γιά διάφορους λόγους, ὅπως α) ἀπό τήν ἄκριτη κατάργηση (1962) τῆς περίφημης Διακηρύξεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Τορόντο (1950) γιά τήν κατάθεση χωριστῶν Ὁρθοδόξων Δηλώσεων σέ ζητήματα πίστεως ἢ τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, β) ἀπό τή σταδιακή μείωση εἰς βάρος τῶν Ὁρθοδόξων τῆς ἀναλογικῆς ἰσορροπίας τῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. μέ τήν ἀθρόα ἀποδοχή νέων Ἐκκλησιῶν-μελῶν, γ) ἀπό τήν ἀνεξέλεγκτη χαλάρωση στήν ἐφαρμογή τῶν θεολογικῶν κριτηρίων τῶν καταστατικῶν διατάξεων τοῦ Π.Σ.Ε. κατά τή διαδικασία ἀποδοχῆς τῶν νέων μελῶν (membership), δ) ἀπό τήν ἐπιβολή μιᾶς ἀσαφοῦς ἢ ἀμφίσημης οἰκουμενικῆς ὀρολογίας κατά τήν προετοιμασία τῶν σχεδίων θεολογικῶν κειμένων γιά σοβαρά ζητήματα πίστεως καί

μάλιστα χωρίς τή δέουσα συμμετοχή Ὁρθοδόξων ἐκπροσώπων στίς συντακτικές Ἐπιτροπές, ε) ἀπό τήν ὑποχρεωτική καθιέρωση τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψηφίας κατά τήν ἀποδοχή θεολογικῶν κειμένων ἀπό τήν Ἐπιτροπή «Πίστις καί Τάξις» ἢ καί τίς ἄλλες Ἐπιτροπές τοῦ Π.Σ.Ε., στ) ἀπό τίς περιοδικές συγχύσεις γιά τά ὅρια τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν καταστατικῶν ὀργάνων τοῦ Π.Σ.Ε. στή λειτουργία τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν-μελῶν, ζ) ἀπό τήν ἀπροθυμία στελεχώσεως τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Π.Σ.Ε. μέ ὀρθόδοξους θεολόγους κ.λπ.

Οἱ δομικές καί θεσμικές αὐτές δυσλειτουργίες, οἱ ὁποῖες ἐρέθιζαν τήν εὐαίσθητη ἐκκλησιολογική συνείδηση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπισημάνθηκαν μέ τίς κοινές εἰσηγήσεις-προτάσεις ἐκπροσώπων τοῦ Π.Σ.Ε. καί τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Desiderata Σόφιας). Ὡστόσο, ἡ ἀπροθυμία ἢ ἡ δυσχέρεια ἀποδοχῆς τῶν ὀρθοδόξων προτάσεων προκάλεσε τήν ἐπίσημη παρέμβαση τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως (1986), ἡ ὁποία διακήρυξε ἀφ' ἑνός μέν τήν ἐμμονή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στό βασικό ἰδρυτικό ἄρθρο τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Π.Σ.Ε. καί στούς σκοπούς του, ἀφ' ἑτέρου δέ τή βαθεῖα πεποίθησή της ὅτι «αἱ ἐκκλησιολογικαί προϋποθέσεις τῆς Δηλώσεως τοῦ Τορόντο (1950)...εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας διά τήν ὀρθόδοξον συμμετοχήν εἰς τό Συμβούλιον...». Οἱ σημαντικές ὀρθόδοξες προτάσεις στήν ΣΤ' Γενική Συνέλευση τοῦ Βανκουῦβερ γιά τήν ἐξισορρόπηση τοῦ θεολογικοῦ καί τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τοῦ Συμβουλίου δέν θεράπευσαν τίς ἐπαχθεῖς γιά τήν ὀρθόδοξη παρουσία θεσμικές δυσλειτουργίες. Ἔτσι, οἱ παλαιές ὀρθόδοξες ἀντιδράσεις ὀξύνθηκαν μετά τήν κατάρρευση τῶν κομμουνιστικῶν καθεστώτων καί ἀπειλοῦσαν τήν ἐσωτερική ἐνότητα ὀρισμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

2. Εἶναι λοιπόν προφανές ὅτι ἡ νέα αὐτή πραγματικότητα κατέστησε ἀναγκαῖα μία νέα θετικώτερη προσέγγιση τῶν ὀρθοδόξων προτάσεων, ιδιαίτερα μετά τήν προσωρινή ἀποχώρηση ὀρισμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν γιά καθαρώς ποιμαντικούς λόγους καί τόν ἀνάλογο προβληματισμό ὀρισμένων ἄλλων. Ὡστόσο, ἡ ἐπίσημη προβολή τῶν ὀρθοδόξων προτάσεων, οἱ ὁποῖες εἶχαν διαμορφωθῆ στή Διορθόδοξη Συνάντηση τῆς Θεσσαλονίκης (1998), κατανοήθηκαν στίς πραγματικές τους διαστάσεις καί ἀντιμετωπίσθηκαν μέ τή δέουσα κατανόηση ἀπό τήν Η' Γενική Συνέλευση τοῦ Π.Σ.Ε. (Harare 1999) γιά τή διευκόλυνση τῆς

ἀπρόσκοπτης συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸν οἰκουμενικό διάλογο. Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτή, ἡ πρωτοποριακὴ ἀπόφαση τῆς Συνελεύσεως αὐτῆς γιὰ τὴ σύσταση τῆς *Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς* μέ ἴσο ἀριθμὸ ἐκπροσώπων τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπῆρξε ὄχι μόνο πολυσήμαντη, ἀλλὰ καὶ ιδιαίτερα ἀποτελεσματικὴ τόσο γιὰ τίς μελλοντικὲς προοπτικὲς τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως, ὅσο καὶ γιὰ τὸν οὐσιαστικό ρόλο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὶς προοπτικὲς αὐτές.

Πράγματι, οἱ ἐργασίες τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ ὁποῖες κινήθηκαν μέ ἐντυπωσιακὴ συνέπεια καὶ συνέχεια στό γράμμα καὶ τό πνεῦμα τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, ἀντιμετώπισαν μέ ὑψηλό αἶσθημα εὐθύνης τίς διαπιστωμένες καὶ σέ μεγάλο βαθμὸ εὐλογες ποιμαντικὲς ἀνησυχίες τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀναζήτησαν τίς ἀναγκαῖες συγκλίνουσες προτάσεις στὰ κυριώτερα τουλάχιστον προβλήματα γιὰ τίς θεσμικὲς σχέσεις τους μέ τό Π.Σ.Ε. Ἡ θεολογικὴ συμβολὴ τῶν ἐγκρίτων θεολόγων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε οὐσιαστικὴ γιὰ τὴν προώθηση τῶν συγκεκριμένων ὀρθοδόξων προτάσεων καὶ μάλιστα σέ κρίσιμα ἐκκλησιολογικὰ ζητήματα. Οἱ ἐμπεριστατωμένες εἰσηγήσεις καὶ οἱ εἰλικρινεῖς συζητήσεις διέκριναν μέ τὴν πρέπουσα σύνεση καὶ διορατικότητά τά κύρια καὶ τά παρεπόμενα ζητήματα γιὰ τὴ συνεπῆ συμμετοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴν Οἰκουμενικὴ κίνηση. Πράγματι, οἱ προτάσεις τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπῆρξαν ὄχι μόνο εὐλογες, ἀλλὰ καὶ ρεαλιστικὲς γιὰ τὴν κοινὴ ἀντιμετώπιση τῶν νέων προκλήσεων τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν κρίσιμη πρόκληση καὶ γιὰ τὴν ἀνανέωση τῶν προοπτικῶν τοῦ Π.Σ.Ε.

Συνεπῶς, ἡ ὁμόφωνη ἔγκριση τῶν προτάσεων τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ τὴν πρόσφατη Θ' Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Π.Σ.Ε. (Porto Alegre, 14-23 Φεβρουαρίου 2006) θά μπορούσε νά χαρακτηρισθῆ ἱστορικὴ ὄχι μόνο γιατί ἱκανοποιήθηκαν πάγια αἰτήματα τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ κυρίως γιατί ἐνισχύουν τίς προοπτικὲς γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς ἀποστολῆς τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως στὴ νέα πραγματικότητα τοῦ κόσμου. Οἱ ἀποφάσεις ἐπικεντρώθηκαν:

α) στὴ καθιέρωση μιᾶς εὐέλικτης ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας (*consensus*) κατὰ τὴ λήψη σημαντικῶν ἀποφάσεων σέ σοβαρὰ ζητήματα πίστεως, τάξεως καὶ προγραμμάτων δράσεως τοῦ Π.Σ.Ε.,

β) στην έπιβολή αὐστηρότερων θεολογικῶν καὶ ἐκκλησιολογικῶν κριτηρίων κατὰ τήν διαδικασίαν ἀποδοχῆς νέων μελῶν (membership) στούς κόλπους τοῦ Π.Σ.Ε., μέ γνώμονα τήν κοινή ὁμολογία τοῦ Συμβόλου πίστεως Νικαίας-Κπόλεως,

γ) στην προβολή τοῦ κύρους τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος ὡς βασικοῦ ἐκκλησιολογικοῦ κριτηρίου γιά μία συνεπῆ θεολογική προσέγγιση τοῦ κρισίμου ζητήματος ὄχι μόνο τῆς συνεργασίας, ἀλλά καί τῆς προοπτικῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου,

δ) στόν συναινετικό προγραμματισμό τῶν μελλοντικῶν δράσεων τοῦ Π.Σ.Ε., ὄχι μόνο τῶν παλαιῶν, ἀλλά καί τῶν νέων, μέσα στά πλαίσια τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ Καταστατικοῦ του,

ε) στην ὁμόφωνη τροποποίηση τῶν καταστατικῶν διατάξεων, συμφώνως πρός τίς προτάσεις τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἰδιαίτερα στά ζητήματα τῆς λήψεως ἀποφάσεων καί τῶν θεολογικῶν κριτηρίων γιά τήν ἀποδοχή νέων μελῶν στούς κόλπους τοῦ Π.Σ.Ε., καί

στ) στην προώθηση καί ἐνδυνάμωση του Διαθρησκευτικοῦ Διαλόγου, καθόλα αναγκαίου γιά τήν διατήρηση τῆς ειρήνης σε κάθε γωνιά του πλανήτη μας.

Εἶναι λοιπόν εὐνόητον ὅτι τά νέα αὐτά θεσμικά πλαίσια, ὅπως διαμορφώθηκαν μέ τήν ὁμόφωνη ἀποδοχή τῶν βασικῶν προτάσεων τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, καθιερώνουν μία νέα βάση ὄχι ἀπλῶς γιά τήν ἀνεπιφύλακτη συμμετοχή, ἀλλά κυρίως γιά τήν ἀξιόπιστη συμβολή τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας στόν οἰκουμενικό διάλογο. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει σαφῆ καί ἐκπεφρασμένη συνείδηση τῆς δικῆς τῆς ἀποστολῆς γιά τή συνεπῆ ὑποστήριξη τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου γιά τήν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν, ὅπως ἔχει σαφῆ καί ἐκπεφρασμένη συνείδηση περί τῶν καθιερωμένων στην ὀρθόδοξη παράδοση ἐκκλησιολογικῶν ὀρίων σέ κάθε πρωτοβουλία θεολογικοῦ διαλόγου, τά ὁποῖα προσδιορίσθηκαν πάντοτε στην ἐκκλησιαστική πράξη μέ βασικό κριτήριο τό κῦρος τοῦ Βαπτίσματος τῶν συμμετεχόντων στόν διάλογο. Ἡ Θ' Γενική Συνέλευση τοῦ Π.Σ.Ε. στό Porto Alegre ἀποδέχθηκε τίς βασικές τουλάχιστον ὀρθόδοξες προτάσεις καί δικαιούμεθα νά ἐλπίζουμε ὅτι θά γίνουν σεβαστές σέ ὄλες τίς διαδικασίες προετοιμασίας καί ἐφαρμογῆς τῶν μελλοντικῶν προγραμμάτων δράσεως, ἰδιαίτερα ὁμως τῶν ἀναφερομένων

ἀμέσως ἢ ἐμμέσως σέ σοβαρά ζητήματα πίστεως ἢ ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Συνεπῶς, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι πλέον ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας νά ἀξιοποιήσουμε τίς νέες προοπτικές μέ ἔγκαιρη, συνεπῆ καί συνετή προετοιμασία τῶν θεμάτων, ὥστε οἱ ὀρθόδοξες προτάσεις νά συμβάλουν κατά τρόπο ἐποικοδομητικό στούς σκοπούς τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει τή βούληση καί διαθέτει στούς κόλπους της τίς ἀναγκαῖες θεολογικές δυνάμεις γιά νά συμβάλῃ, ὅπως καί στό παρελθόν, μέ τόν δικό της ἰδιαίτερο τρόπο στούς σκοπούς αὐτούς, ἀλλά πάντοτε μέ τήν καθιερωμένη στήν ὀρθόδοξη παράδοση καί πράξη συνέπεια μεταξύ τῆς κανονικῆς ἀκριβείας καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καί ἡ καθ' ὅλου Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, εἶναι παραδοσιακή καί ὄχι συντηρητική, ὅπως ἀδίκως χαρακτηρίζεται, γι' αὐτό εἶναι πάντοτε πρόθυμη γιά ἐποικοδομητικό διάλογο ὄχι μόνο μέ τούς ἐγγύς, ἀλλά καί μέ τούς μακράν. Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή δικαιούται νά ζητῆ ἀπό τήν ἡγεσία τοῦ Π.Σ.Ε. τήν ἀναγκαῖα συνέπεια πρὸς τίς νέες προοπτικές καί τή δέουσα ὑπευθυνότητα κατά τόν προγραμματισμό τῶν μελλοντικῶν δράσεων. Βεβαίως, εἶναι κατανοητό ὅτι κατά τήν πρώτη κυρίως περίοδο ἐφαρμογῆς τῶν νέων κριτηρίων στήν προετοιμασία καί τήν ἀποδοχή τῶν προτάσεων θά προκύψουν ὀρισμένες περιστασιακές γραφειοκρατικές ἢ καί μεθοδολογικές δυσκολίες, οἱ ὁποῖες ὅμως δέν θά ἐμποδίσουν, ὅπως ἐλπίζω, τή νέα δυναμική στίς προοπτικές τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου, ἀφοῦ, σέ ἀντίθετη περίπτωση, θά ἀποδυναμωνόταν ὄχι βεβαίως ὁ λόγος ἢ ὁ ρόλος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλά καί ἡ ἴδια ἡ ἀξιοπιστία τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως.

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

ὄλοι γνωρίζουμε ὅτι ὁ ἐσώτατος σκληρός πυρήνας τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος εἶναι ἡ ἀποκατάσταση τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό καί μέ τόν κόσμον καί ἡ ἀξιόπιστη προβολή του στούς ἐγγύς καί τούς μακράν. Τό μήνυμα αὐτό συγκεφαλαιώθηκε στήν ἐν Χριστῷ ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ καί

βιώνεται συνεχῶς ἐν ἀγίῳ Πνεύματι στό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας ὡς μία ἄρρηκτη συζυγία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί τῆς μυστηριακῆς ἐμπειρίας τῶν πιστῶν. Μέσα στο πνεύμα αὐτό, τό ὄραμα τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως γιά τήν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν ἐνώπιον τῶν κοινῶν προκλήσεων τοῦ κόσμου εἶχε ὡς ἀφετηριακή βάση τήν κοινή Ὁμολογία πίστεως στόν Ἰησοῦ Χριστό ὡς Θεό καί λυτρωτή τοῦ κόσμου, ἀλλά καί ὡς τελική προοπτική τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας γύρω ἀπό τήν Τράπεζα τοῦ Κυρίου. Αὐτό ἦταν τό ὄραμα τῶν πρωτοπόρων τῆς ιδέας τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως καί αὐτός εἶναι ὁ τελικός της σκοπός, γιατί μόνο στήν Ἐκκλησία ὑπερβαίνονται ὅλες οἱ διασπάσεις τοῦ κόσμου. Ἔτσι, ὁ αἰώνας τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως ὑπῆρξε συγχρόνως καί αἰώνας τῆς ἐκκλησιολογίας.

Ὅλοι γνωρίζουμε ὅμως ὅτι ἡ ὁδός πρὸς τήν ἐνότητα εἶναι μακρὰ καί δύσβατη, γιατί προϋποθέτει τήν ἀνακάθαρση τῆς ἱστορικῆς μνήμης τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τίς ἐπαχθεῖς φορτίσεις καί τίς τραυματικές ἐμπειρίες αἰώνων. Ὡστόσο, ἡ καθοδήγηση τοῦ παναγίου καί τελεταρχικοῦ Πνεύματος, ὅπερ πάντα συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας, φωτίζει τήν ὁδὸ καί συντομεύει τόν χρόνο γιά τή συνάντησή μας γύρω ἀπό τήν Τράπεζα τοῦ Κυρίου, τουλάχιστον ὅσων πράγματι ἐπιθυμοῦν εἰλικρινῶς τήν κοινή μετοχή στόν εὐχαριστιακό Δεῖπνο τοῦ Χριστοῦ. Κοινό λοιπόν χρέος ὅλων εἶναι ἡ πρόθυμη συνέχιση τῆς κοινῆς πορείας στήν ὁδὸ τοῦ ἐποικοδομητικοῦ διαλόγου καί ἡ ἀταλάντευτη πίστη ὅτι τό θεῖο δῶρο τῆς κοινωνίας θά ἔλθῃ ὅταν ἔλθῃ τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἤτοι ὅταν ἐκτονωθῇ ἡ αὐτάρεσκη ὁμολογιακὴ ἐσωστρέφεια γιά νά φωτισθῇ τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας. Μόνο τότε ἡ ἐνότητα τῆς πίστεως καί ἡ κοινωνία τοῦ ἀγίου Πνεύματος θά εἶναι «κατὰ Κύριον» καί ὄχι μόνο «κατ' ἀνθρωπίνην ἐπιθυμίαν».

Ὅλοι γνωρίζουμε ἐπίσης ὅτι ὁ διάλογος αὐτός ἀναφέρεται ὄχι μόνο στήν ἀποκατάσταση τῆς ἐσωτερικῆς ἐνότητας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ἀλλά καί στήν κοινή ἀντιμετώπιση τῶν ἐντεινομένων ἰδεολογικῶν, πνευματικῶν καί κοινωνικῶν συγχύσεων ἀπό τίς ραγδαῖες, ἀπρόβλεπτες καί ἐντυπωσιακές κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου σέ ὅλους σχεδόν τοὺς τομεῖς τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας. Οἱ κατακτήσεις αὐτές πιέζουν τά ὄρια τῆς πνευματικῆς ἀνοχῆς τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, γιατί

διαχέονται μέσα στον χώρο και τον χρόνο με ιλιγγιώδη, ανεξέλεγκτη και μη αναστρέψιμη ταχύτητα. Η πνευματική λοιπόν αποστολή της Έκκλησίας οφείλει να συντονισθῆ προς τίς ἐξελίξεις αυτές, οί όποίεσ θέτουν τόν άνθρωπο ἐνώπιον νέων και συγκλονιστικῶν προβλημάτων ὄχι μόνο για τή σχέση του μέ τόν κόσμο, ἀλλά και για τήν ἴδια τήν ὑπόστασή του. Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή, ἡ ἄμεση, κοινή και συστηματική προετοιμασία ἐνός ἐποικοδομητικοῦ διαλόγου μέ τήν ἐπιστήμη εἶναι πρόωστο χρέος στόν προγραμματισμό τῶν δράσεων τοῦ Π.Σ.Ε., ἰδιαίτερα στούς τομεῖς τῶν ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου (*Γενετική, Βιοτεχνολογία, Βιοηθική κ.λπ.*), για νά μή κλονισθῆ ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τή χρηστική ἢ μονοσήμαντη προβολή τῶν ἐπιστημονικῶν κατακτήσεων.

Ἡ Ὁρθόδοξη Έκκλησία ἔχει συνείδηση τοῦ χρέους της νά συμβάλῃ κατά τρόπο ἐποικοδομητικό στόν διάλογο τόσο για τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐνότητας τοῦ σώματος τῆς Έκκλησίας, ὅσο και τῆς διαλεκτικῆς σχέσεως μέ τήν ἐπιστήμη. Ἡ πατερική παράδοση και ἡ συνεπῆς ἐκκλησιαστική πράξη δύο συναπτῶν χιλιετιῶν προσφέρουν λαμπρά ὑποδείγματα ὄχι μόνο τῆς ὀφειλετικῆς μέριμνας, ἀλλά και τῶν ὁρίων για τήν εὐδῶση τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ σκοποῦ. Εἰδικώτερα, ἡ Έκκλησία τῆς Ἑλλάδος, σέ ἀγαστή πάντοτε συνεργασία μέ ὅλες τίς ἄλλες κατά τόπους Ὁρθόδοξες Έκκλησίες, εἶναι πρόθυμη ὄχι μόνο νά διαθέσῃ τίς σημαντικές θεολογικές της δυνάμεις για τήν κατάλληλη προετοιμασία τοῦ διαλόγου μέ τή σύγχρονη ἐπιστήμη, ἀλλά και νά προσφέρῃ τήν ἀναγκαῖα ἐκκλησιαστική ὑποστήριξη στίς νέες προοπτικές οἰκουμενικοῦ διαλόγου για τήν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν. Διάλογος ἀληθείας προς πάσα κατεύθυνση πρέπει νά εἶναι το μήνυμα των Χριστιανικῶν Έκκλησιῶν σήμερα μέσα ἀπό το πνεῦμα της πραγματικῆς χριστιανικῆς ἀγάπης προς τον θεό και τον άνθρωπο, ἡ οποία δεν γνωρίζει ἀνθρώπινα σύνορα και προϋποθέσεις.

Τελειώνοντας και ἀφού σας ευχαριστήσω για τήν ὑπόμονή σας θα ἤθελα ἀπό τήν καρδιά μου νά σας προσφέρω ως ελάχιστο δείγμα της χαράς μου που βρίσκομαι ἀνάμεσά σας αὐτό το πολύτιμο εὐαγγέλιο το οποίο σας παρακαλώ νά το τοποθετήσετε στην Αγία Τράπεζα του παρεκκλησίου του Συμβουλίου. Τίποτα πίο συμβολικό ταυτόχρονα και ουσιαστικό δεν θα μπορούσα νά σας προσφέρω ἀπό τον Λόγο του Κυρίου μας, ο οποίος εἶναι κοινός για ὅλους τους

Χριστιανούς και πρέπει να καθοδηγεί τα βήματά μας προς την ορθή μαρτυρία της Εκκλησίας του Χριστού στην Τρίτη Χιλιετία.